
RIS.2928

Notitie Rosékalveren

Afdeling Fysiek Ruimtelijke Ontwikkeling
Dienst Beleid
December 2007

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3
1.1 Algemeen.....	3
1.2 Emmense situatie	4
1.3 Leeswijzer.....	4
2. BESTEMMINGSPLANNEN	5
2.1 Bestemmingsplannen Buitengebied	5
2.2 Indeling agrarische bedrijven	5
3. DE KALVERMESTERIJ	7
3.1 Vormen van kalvermesterij.....	7
3.2 Rosékalverhouderij grondgebonden of niet	8
3.3 Wet Milieubeheer	8
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	9
4.1 Conclusies	9
4.2 Aanbeveling	9
BIJLAGE 1: DEFINITIES	10

---

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

De melkrundveehouderij is in Nederland een sterk ontwikkelde vorm van veehouderij. Melkkoeien krijgen elk jaar een kalf. De vrouwelijke kalveren worden in hoofdzaak gebruikt ter vervanging van de melkrundveestapel. De mannelijke kalveren worden veelal ingezet in de vleesveehouderij. De gehele keten van de mestkalverhouderij wordt in Nederland beheerst wordt door slechts een tweetal bedrijven. Deze twee bedrijven kopen in binnen- en buitenland de kalveren op, en zetten deze bij boeren uit die de kalveren afmesten. Het overgrote deel van het kalfsvlees wordt geëxporteerd.

In ons land wordt een drietal vormen van mestkalverhouderij onderscheiden; blanke- of witvleeskalveren, rosékalveren en (rood)vleesstieren. Het onderscheid tussen wordt vooral bepaald door het soort voer dat de dieren eten en de slachtleeftijd. Witvleeskalveren worden gehouden op grote gespecialiseerde, niet-grondgebonden bedrijven. Deze bedrijven zijn voor een belangrijk deel gevestigd in Overijssel en Gelderland. Een bedrijfsomvang van 1000 kalveren en meer is hierbij geen uitzondering. Het houden van mestkalveren is daar een algemeen voorkomende vorm van agrarische bedrijfsvoering. Het houden van witvleeskalveren op die schaal en omvang zoals deze in Overijssel en Gelderland plaatsvindt, komt in Emmen niet voor.

Het houden van rosékalveren is een vorm van vleesveehouderij die veel overeenkomsten vertoont met de reguliere vleesstierenhouderij bestemd voor de roodvleesproductie. Rosékalveren worden in hoofdzaak gevoerd met maïs en krachtvoerbrok. De dieren worden gehouden in groepshuisvesting. De verwachting is dat het aantal rosékalverhouderijen in Nederland zal toenemen.

Vanwege marktontwikkelingen, veranderend consumenten gedrag en wijzigingen in het EG-subsidiebeleid, is het houden van roodvleeskalveren drastisch op zijn retour. Hierdoor stijgt juist het aantal bedrijven dat rosékalveren gaat houden. De overheid heeft in het verleden zogenaamde varkens- en pluimveerechten uitgegeven om de groei van de intensieve veehouderij te beheersen. Het houden van varkens en pluimvee is alleen toegestaan als de veehouder beschikt over voldoende varkens- of pluimveerechten, zoals vastgesteld in het kader van de Meststoffenwet en de Wet Herstructurering Varkenshouderij.

De melkrundveehouderij en rundveemesterij vallen niet onder het stelsel van dierenrechten. Voor deze vormen van veehouderij gelden vanaf 1 januari 2006 alleen de zogenaamde gebruiksnormen in het kader van de Meststoffenwet. Deze stellen een maximum aan de hoeveelheid meststoffen die een boer op zijn gronden mag gebruiken. De gebruiksnorm voor dierlijke mest wordt uitgedrukt in kilogram stikstof per hectare. De norm is vastgesteld op 170 kilogram stikstof per hectare. Onder bepaalde voorwaarden mogen bedrijven 250 kilo stikstof per hectare gebruiken. Hiervoor komen over het algemeen rundveebedrijven met grasland en relatief weinig vee in aanmerking.

De roodvlees- en rosékalverhouderijen worden van oudsher in hoofdzaak aangetroffen als neventak op akkerbouw- en melkrundveebedrijven. Vanwege het grondgebonden karakter van deze bedrijven, kan relatief goedkoop en eenvoudig worden voorzien in de ruwvoederbehoefte voor deze dieren. Tevens kan via de plaatsingsruimte van dierlijke mest op eigen grond, makkelijk worden voorzien in de afzet van de geproduceerde mest.

Het houden van rosékalveren wordt tegenwoordig eveneens opgestart als alternatieve vorm van rundveehouderij, na het beëindigen van de melkrundveehouderij. Een beperkte omvang van het beschikbare melkquotum, leeftijds- of gezondheidsredenen vormen hiertoe veelal

---

aanleiding. Het houden van rosékalveren kan zonder bouwkundige aanpassingen worden uitgevoerd in de bestaande huisvesting voor melkrundvee. Tevens vraagt deze vorm van veehouderij relatief weinig arbeid, en kan grotendeels gemechaniseerd worden uitgevoerd.

1.2 Emmense situatie

Onlangs is de gemeente Emmen formeel gevraagd om medewerking te verlenen aan het houden van rosékalveren bij een agrarisch bedrijf met de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf”. De aanvrager wil zijn huidige melkrundveehouderij beëindigen en omzetten in een rosékalverhouderij.

In zijn algemeenheid geldt dat de kalvermesterij (als geheel) in het kader van de vigerende bestemmingsplannen voor het buitengebied van de gemeente Emmen, wordt aangemerkt als een vorm van intensieve veehouderij en dus uitsluitend binnen de bestemming ‘niet-grondgebonden agrarisch bedrijf’ is toegestaan. In de gemeente Emmen zijn het juist (voormalige) melkrundveehouderijen (grondgebonden agrarische bedrijven) die willen overstappen op het houden van rosékalveren dan wel naast het houden van melkrundvee ook roséklaveren willen gaan houden. Volgens de huidige toepassing van de bestemmingsplannen voor het buitengebied is deze ontwikkeling binnen de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf” niet toegestaan en kan aan de verzoeken geen medewerking worden verleend.

De bestemmingsplannen voor het buitengebied in Emmen maken geen enkel onderscheid in drie geschetste vormen (blanke, roodvlees en rosé) van kalvermesterijen. De vraag is of dit gezien de geschetste ontwikkelingen in de kalvermesterij terecht is en of het houden van rosékalveren bij een nadere analyse binnen de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf” mogelijk is of niet.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de vigerende bestemmingsplannen voor het buitengebied en de begrippen “grondgebonden” en “niet-grondgebonden”. Het volgende hoofdstuk geeft een nadere uiteenzetting van witvlees- en rosékalveren in de relaties tot de genoemde begrippen. Hoofdstuk 4 bevat conclusies en aanbevelingen.

---

2. BESTEMMINGSPANNEN

2.1 Bestemmingsplannen Buitengebied

Voor het buitengebied van de gemeente Emmen zijn 3 bestemmingsplannen van belang: “Buitengebied Gemeente Emmen”, “Buitengebied Gemeente Schoonebeek” en “Buitengebied Gemeente Sleen”.

Het bestemmingsplan “Buitengebied Gemeente Emmen” is vastgesteld door de gemeenteraad op 16 juli 1987. Dit plan heeft betrekking op het buitengebied van de voormalige gemeente Emmen. Het plan heeft vooral een beschrijvend karakter waarin de bestaande situatie van dat moment voor zover deze niet ongewenst was, werd gelegaliseerd en waarbij gewenste ontwikkelingen niet onmogelijk werden gemaakt.

Bij het opstellen van het bestemmingsplan in 1987 is een beperkt onderscheid gemaakt tussen de verschillende typen agrarische bedrijvigheid. Destijds is onderscheid gemaakt tussen “bouwpercelen A”, waar zowel grondgebonden- als niet grondgebonden agrarische bedrijvigheid is toegestaan en “bouwpercelen Ag”, waar hoofdzakelijk alleen grondgebonden agrarische bedrijvigheid is toegestaan.

Gevolg van dit beperkte onderscheid was dat het bestemmingsplan van 1987 ruime mogelijkheden bood voor nieuwsvestiging en uitbreiding van intensieve veehouderijen op het grondgebied van de voormalige gemeente Emmen. In de voormalige gemeente Emmen ontstond in 1996 dan ook een ware toeloop op (bouw)aanvragen voor nieuwsvestiging van overwegend varkenshouderijen afkomstig van buiten de gemeente Emmen: de zogenaamde roze golf.

Gezien de ruimtelijke effecten van grote intensieve bedrijven op het landschap en de gevolgen voor natuur en milieu, heeft de gemeenteraad besloten dat de ongelimiteerde groei van met name de intensieve veehouderij niet langer gewenst was. De gemeenteraad heeft daarom op 24 juni 1999 de Partiële Herziening Buitengebied gemeente Emmen vastgesteld.

Het bestemmingsplan “Buitengebied Gemeente Emmen” maakt sindsdien een strikt onderscheid tussen de bestemming van een “grondgebonden agrarisch bedrijf” en de bestemming “niet-grondgebonden agrarisch bedrijf”. De bestemmingsplannen “Buitengebied Gemeente Schoonebeek” en “Buitengebied Sleen” (beide van 1996) maken een onderscheid tussen een “agrarisch bedrijf” en een “grondgebonden agrarisch bedrijf”. Bepalend voor deze notitie is dat in die 3 bestemmingsplannen nadrukkelijk wordt aangegeven dat voor een grondgebonden agrarisch bedrijf geldt dat er een directe relatie is met de bodem/grond van het agrarisch bedrijf. Voor de exacte definities wordt verwezen naar bijlage 1.

2.2 Indeling agrarische bedrijven

Akkerbouwbedrijven en melkrundveehouderijen worden aangemerkt als zijnde een grondgebonden agrarisch bedrijf. Er is sprake van een directe relatie met de eigen open grond van het bedrijf. Het voer wordt in hoofdzaak op eigen gronden geteeld en de mest wordt hier in hoofdzaak ook op afgezet. Er dan in meer of mindere mate sprake van een kringloop op het eigen bedrijf en een functionele binding met de eigen gronden. Door de strenge mestwetgeving moeten ook melkrundveehouderij tegenwoordig veelal een deel van de mest afvoeren.

Onder een niet-grondgebonden agrarisch bedrijf worden alle vormen intensieve agrarische bedrijven zoals kuikenmesterijen, mestvarkenshouderij en kalvermesterijen verstaan. Kenmerk van deze bedrijven is dat het voer niet afkomstig is van de eigen gronden maar in hoofdzaak wordt geleverd door een veevoederfabrikant. Er is dus geen sprake van een functionele binding met de eigen gronden. De mest wordt opgevangen in silo's en verhandeld aan mestdistributiebedrijven en/of akkerbouwbedrijven.

Zowel het Provinciaal ruimtelijke beleid, zoals vastgelegd in het POP en het gemeentelijk ruimtelijk beleid, zoals opgenomen in de genoemde bestemmingsplannen staat de nieuwvestiging van intensieve veehouderijen niet toe. Het omzetten van de bestemming "grondgebonden agrarisch bedrijf" in de bestemming "niet- grondgebonden bedrijf" of "agrarisch bedrijf" is eveneens niet mogelijk. Indien dit laatste wel mogelijk zou zijn, betekent dit dat de deur voor de komst van alle vormen van intensieve veehouderijen wederom wijd open staat.

---

3. DE KALVERMESTERIJ

3.1 Vormen van kalvermesterij

Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven kan de kalvermesterij onderscheiden worden in drie hoofdgroepen: witvleesproductie, de roséproductie en de roodvleesproductie. Binnen deze hoofdgroepen kan weer onderscheid worden gemaakt in subgroepen. In deze notitie zal alleen op de eerste twee hoofdgroepen worden ingegaan.

Witvleeskalveren

Dit type mesterijen fokt zeer jonge kalveren op en voert ze met voornamelijk poedermelk. Als de dieren ongeveer 7 maanden oud zijn worden ze geslacht. De dieren werden in het verleden uitsluitend individueel gehuisvest in zeer kleine hokken; de zgn. kistkalveren. Omdat het ijzergehalte in het voer zo laag mogelijk wordt gehouden blijft het vlees blank. Het vlees van deze kalveren is dan ook lichter van kleur dan van rosékalveren omdat ze beperkt ruwvoer krijgen en jonger worden geslacht. Door het zeer ijzerarme dieet en de kleine boxen zijn de kalveren tegen de tijd dat ze worden geslacht zeer zwak en lijden ze veelal aan bloedarmoede. Witvleeskalveren moeten tegenwoordig in groepen worden gehuisvest.

Het voer voor deze kalveren wordt niet op eigen bedrijf verbouwd maar wordt van buiten het bedrijf aangevoerd. Het is algemeen aanvaard dat het houden van witvleeskalveren wordt aangemerkt als een vorm van intensieve veehouderij en dus onder het regime van de bestemmingsplannen zoals die gelden voor het buitengebied van de gemeente Emmen niet aangemerkt kunnen worden als een "grondgebonden agrarisch bedrijf".

Rosékalveren

Deze vorm van agrarische bedrijvigheid is relatief jong en neemt sterk toe. Dit vanwege marktontwikkelingen, veranderend consumenten gedrag en wijzigingen in het EG-subsidiebeleid. Gedurende een mestperiode van circa 24 weken worden de dieren afgemest en op een leeftijd van circa 9 maanden worden ze geslacht. Rosékalveren zijn doorgaans een aantal maanden ouder dan witvleeskalveren als ze op de mesterij worden aangeleverd. Het zijn kalveren die ook met ruwvoer (o.a. maïs en gras/kuilvoer) gevoerd worden. Hierdoor gaat de kleuring van het vlees meer richting rood (rosé). Er is dan min of meer sprake van jong rundvlees. Het vlees is zacht en erg mals. Ook rosé kalveren worden in groepen gehuisvest.

Wat is het verschil?

Op de eerste plaats de leeftijd van de kalveren. Rosékalveren zijn meestal een paar maanden ouder dan witvleeskalveren. Maar altijd jonger dan 1 jaar. Verder krijgen de rosékalveren meer ruwvoer, waardoor de kleuring van het vlees meer richting rundvlees gaat. Door hun hogere leeftijd zijn de rosé- kalveren ook meestal zwaarder en groter dan witvleeskalveren.

Uit bovenstaande mag blijken dat het verschil tussen beide vormen van kalverhouderijen met name bepaald wordt door het verschil in het soort voer en de afkomst van het voer dat de kalveren toegediend krijgen. Witvleeskalveren krijgen uitsluitend melkproducten en krachtvoer te eten. Rosé kalveren krijgen naast melkproducten en krachtvoer ook ruwvoer (gras/maïs) te eten.

3.2 Rosékalverhouderij grondgebonden of niet

Deze vraag is niet zonder meer met ja of nee te beantwoorden. Bij een grondgebonden activiteit is het essentieel dat er sprake van is een directe relatie met de eigen grond van het bedrijf. Er moet sprake zijn van een min of meer gesloten kringloop van eigen ruwvoerproductie en de afzet van mest op eigen gronden. Er moet dus sprake zijn een functionele binding met de eigen gronden.

Indien er sprake is van het in hoofdzaak voeren van rosékalveren met ruwvoer dat afkomstig is van het eigen land en de mest in hoofdzaak op eigen gronden wordt afgezet wordt voldaan aan de belangrijkste kenmerken van een grondgebonden agrarisch bedrijf. Een rosékalvermesterij voldoet in dat geval aan de definitie van een “grondgebonden agrarisch bedrijf” zoals dat in de bestemmingsplannen van de gemeente Emmen wordt gehanteerd. Het houden van rosékalveren is dan toegestaan.

Indien de rosékalveren in hoofdzaak krachtvoer krijgen te eten voldoet het bedrijf niet aan de voorwaarden van een grondgebonden agrarisch bedrijf en is houden van rosékalveren in strijd met het bestemmingsplan. Immers, er is geen sprake van een functionele binding met de eigen gronden.

3.3 Wet Milieubeheer

Een melkrundveehouderij valt veelal onder werkingssfeer van het Besluit landbouw milieubeheer (tot 200 koeien) en kan dan ook volstaan met het doen van een melding. Indien een bedrijf meer dan 50 (rosé)kalveren wil houden moet het bedrijf alsnog een milieuvergunning aanvragen. In de milieuvergunning kunnen eisen worden gesteld ter voorkoming van nadelige gevolgen voor het milieu. Ook is dan de Wet veehouderij en stankhinder van 1 januari 2007 van toepassing. De emissiefactor voor een rosékalf, is bij inwerkingtreding van deze wet aangescherpt. Dit betekent dat nu minder dieren kunnen worden gehouden.

---

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Conclusies

Gezien de wijze waarop blanke- of witveeskalveren worden gevoerd en gehouden dient deze vorm van kalvermesterij te worden gezien als een vorm van intensieve veehouderij en is niet toegestaan binnen de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf”.

Rosékalveren kunnen op een *grondgebonden wijze* worden gehouden, dit overeenkomstig de definitie van een “grondgebonden agrarisch bedrijf” en kunnen dan ook zonder meer op een bedrijf met de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf” worden gehouden.

Indien de rosékalveren niet worden gehouden op een *grondgebonden wijze* voldoet het bedrijf niet aan de omschrijving van een “grondgebonden agrarisch bedrijf” en is er dus zonder meer sprake van strijdigheid met het bestemmingsplan.

Er kan uitsluitend per individueel bedrijf worden beoordeeld of het houden van rosékalveren binnen de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf” in het concrete geval in strijd is met het bestemmingsplan of niet.

4.2 Aanbeveling

Om te voorkomen dat op alle gronden met de bestemming “grondgebonden agrarisch” zonder enige toetsing rosékalveren kunnen worden gehouden zal als hoofdregel moeten gelden dat het houden van rosékalveren in strijd is met de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf”, tenzij nadrukkelijk anders is aangetoond. Per concreet geval zal dit moeten worden beoordeeld. De volgende beleidslijn wordt dan ook voorgesteld.

1. Het houden van rosékalveren beschouwen als een activiteit die nauw verwant is aan de melkrundveehouderij. Om deze reden in beginsel ook het houden van rosékalveren te beschouwen als zijnde een “grondgebonden agrarisch bedrijf” zoals bedoeld in het bestemmingsplan buitengebied gemeente Emmen”, “Buitengebied Gemeente Schoonebeek” en “Buitengebied Gemeente Sleen” . Dit onder de voorwaarden dat het bedrijf de *grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteit* aantoont met een bedrijfsplan, een accountantsverklaring en documenten van het Bureauheffing. Het bedrijf moet aantonen dat:
  - a. het bedrijf beschikt over voldoende eigen grond;
  - b. de gewenste veestapel op basis van de eigen grondgebonden mestproductierechten kan worden gehouden. (De geproduceerde mest kan op eigen grond worden uitgereden);
  - c. de eigen gronden voorzien in voldoende ruwvoervoorziening (gras/maïs).
2. Zodra de milieuvergunning voor het houden van rosékalveren is aangevraagd zal ook bekeken moeten worden of het houden van rosékalveren in dit concrete geval in overeenstemming is met het bestemmingsplan. Zo nee, dan zal een eventuele bouwvergunning worden geweigerd en handhavend worden opgetreden.
3. Het houden van rosékalveren op een niet grondgebonden wijze is in strijd met de bestemming “grondgebonden agrarisch bedrijf”. Hiertegen zal handhavend worden opgetreden.
4. Nadere werkafspraken maken tussen de afdeling FRO, VRG en TOE.

BIJLAGE 1: DEFINITIES

A. Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Emmen

Agrarisch bedrijf

een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen en/of het houden van dieren

grondgebonden agrarisch bedrijf

vormen van agrarische bedrijvigheid (bedrijfsvoering), zoals akkerbouw, veeteelt en volle grond tuinbouw, die afhankelijk zijn van de groei­kracht van de bodem waarop het bedrijf wordt uitgeoefend

niet-grondgebonden agrarisch bedrijf

vormen van agrarische bedrijvigheid (bedrijfsvoering), zoals klavermesterij, pluimveehouderij, varkensfokkerij, varkensmesterij, champignon kwekerijen, en andere naar de aard hiermee te vergelijken bedrijven die niet afhankelijk zijn van de groei­kracht van de bodem waarop het bedrijf wordt uitgeoefend

B. Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Schoonebeek en Gemeente Sleen

agrarisch bedrijf

een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen en/of het houden van dieren

grondgebonden agrarisch bedrijf

een agrarisch bedrijf waarbij hoofdzakelijk gebruik gemaakt wordt van open grond (waaronder ook begrepen grond met kassen met een hoogte van niet meer dan 1 meter)